

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

A1 DERSİ

UZUN TEZİ

“METALAŞMA SÜRECİNDE KÖLELEŞEN BİREY”

Klavuz Öğretmen:Tülay Cenik Akfırat

Öğrencinin Adı:Elif

Soyadı:Özel

Numarası:D1129093

Sözcük Sayısı:3845

Araştırma sorusu: Tahsin Yücel'in Kumru ile Kumru ve Gökdelen adlı yapıtlarında toplumdaki metalaşma süreci nasıl yansıtılmıştır?

ÖZ (ABSTRACT):

Bu çalışma, Uluslararası Bakalorya Programı bitirme tezi olarak hazırlanmıştır. Bu tezde, Tahsin Yücel'in " Kumru ile Kumru" ve "Gökdelen" adlı yapıtlarında toplumdaki metalaşma sürecinin hangi boyutlarla ele alındığının cevabı verilmeye çalışılacak ve bu sürecin sonuçları değerlendirilecektir.

Tez temelde üç ana bölümden oluşacaktır. Giriş bölümünde, yazarın edebi kişiliğiyle okurlarına hangi yollarla katkı sağladığına ilişkin bilgi verilecek ve teze konu olan iki yapıtın ortaklaştığı noktalara değinilecektir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, yapıtlarda vurgulanan toplumdaki metalaşmanın altı çizilerek metalaşma sürecinin doğurduğu sonuçlara bağlı olarak oluşan izlekler; yabancılaşma, bencillik, yalnızlık ve sistem karşıtlığı başlığı altında yapıtlardan alıntılarla değerlendirilecektir.

Sonuç bölümünde ise, yazarın yapıtları aracılığıyla okurlara aktarmak istediklerinin altı çizilecek ve savunulan tezin doğruluğunun tartışılmasıyla çalışma tamamlanacaktır.

Sözcük Sayısı:111

İÇİNDEKİLER:

1. GİRİŞ	2
2. METALAŞMA SÜRECİNİN BİREYDEKİ YANSIMALARI.....	3
2.1. Yabancılaşma.....	4
2.2. Bencillik.....	6
2. 3. Yalnızlık	8
2.4. Sistem Karşıtlığı	10
3. SONUÇ.....	12
4.KAYNAKÇA.....	14

1.GİRİŞ:

17 Şubat 1933'te dünyaya gelen Tahsin Yücel, 1960'da İstanbul Teknik Üniversitesi Edebiyat ve Fen Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı'nı bitirdikten sonra Türk yazınına pek çok roman, deneme, eleştiri ve çeviri yapıt kazandırmıştır. Yazarın yapıtlarında kullandığı yalın dil, modern sözcükler, Anadolu insanına yaklaşımındaki tutarlılık ve anlatımındaki ustalık dikkat çeker.

Tahsin Yücel, yapıtlarında içinde bulunduğumuz toplumun aksayan yönlerini alaycı bir biçimde ele alan, böylelikle okurların dikkatini çekmeye çalışan önemli yazarlar arasında yer alır. Bir öykücü, çevirmen, denemeci, eleştirmen olduğu kadar roman ve öykü yazarı da olan Tahsin Yücel, özellikle romanlarında toplumu trajikomik bir dille ele alırken toplumsal gibi görünen; ama aslında küreselleşen dünyamızda evrensel boyut kazanan gerçeklikleri gözler önüne serer. Hızla artan modernleşmeye bağlı olarak oluşan küreselleşme, yeni ekonomik yapılanmalar, yitirilen değerler, gelenekler, yabancılaşma Tahsin Yücel'in yapıtlarının birimlerini oluşturan kavramlardır. Tahsin Yücel bunları anlatırken romanlarında oluşturduğu figürlere, modern tüketim toplumu içinde kaybolan birey kıyafetini giydirerek okuyucuya toplumun aldığı son hali göstermeyi amaçlamıştır. Sanayi Devrimi'nden bu yana, makinenin insanın yerini almasıyla yeryüzünde kendi işlevini sorgulayan insan; yazarın yapıtlarında çoğu zaman bu arayış sırasında oldukça yıpranır, kendi benliğini arar, sorgular ve sonunda da bulamadığını anlayarak daha büyük mutsuzluğa sürüklenir. Yücel'e göre küreselleşen toplum insana refahtan çok bir doyumsuzluk getirir ve sistem bireyi içine hapsederek, dışlılarının arasında yok eder. Bu gerçeklikten yola çıkan yazar, toplumun bu değişimini dile getirme gereksinimi duyar ve bu sorunu işleyen yapıtlar oluşturur.

Tahsin Yücel, her ne kadar romanlarında “vahşi kapitalizmin” eleştirisi yapsa da kapitalizmin üzerine çözümlenmelere gitmez, sorunu karakterler aracılığıyla nesnel bir biçimde yansıtır, yapıtlardan kazanımlar çıkarmayı ve yorumlamayı okuyucuya bırakır.

Yücel'in bu teze konu olan “Kumru ile Kumru” ve “Gökdelen” adlı yapıtları Türkiye gerçeğinde kapitalizmin en boyutlu yaşandığı kent olan İstanbul uzamında geçmektedir. “Kumru ile Kumru” adlı yapıtta kapitalist sistemin insanı metanın kölesi haline getirmesi işlenir. “Gökdelen” adlı yapıt ise 2070'lerde geçen bir üst kurmaca niteliği taşır. Burada kapitalizmin ulaşacağı en üst nokta kurgulanır. Tüm değerlerini yitirmiş bir toplum yapısı, hatta devletin en temel birimi olan yargıyı özelleştirecek kadar ileri gitmiş bir sistem

oluşturur. Böylelikle iki yapıtta da, değişen zamana rağmen, kapitalizm karşısında yabancılaşan bireyler ele alınır.

“Kumru ile Kumru” adlı yapıtın odak figürü, köyden kente göç etmiş Kumru’dur, “Gökdelen” adlı yapıtın odak figürü ise son derece ünlü bir avukat olan, yargının özelleştirme sürecini başlatan Can Tezcan’dır. Yücel, Kumru karakteriyle, tüketim toplumunda köyden gelen insanların kimlik arayışını, yavaş yavaş yitirilen değerleri ve metayla tanışan insanların değişimleri inceler. Can karakteriyle de içinde bulunduğu kapitalist sistemle uzlaşan ve paranın kölesi olan, tüm gerçeklerden habersiz yaşayan insan modelini irdeler.

Her iki yapıtta da yazarın amacı, okura küreselleşen dünyada değişen değerleri, kumanda edilenin meta değil insan olduğunu, bireyin kendine ve topluma yabancılaştığını bununla beraber tüm değerlerin yitip yerini metanın ve özellikle paranın aldığını göstermektir.

Bu bağlamda, bu çalışmada, Tahsin Yücel’in “Kumru ile Kumru” ve “Gökdelen” adlı yapıtlarındaki metalaşma süreci incelenecek ve bu temanın söz konusu yapıtlarda hangi boyutlarıyla ele alındığı sorusu yanıtlanmaya çalışılacaktır. Bu çalışmanın ortaya koyduğu tez, tüketim toplumunda insanların kaybolan değerlerinin yerini metanın aldığı bu süreçte herkesin benzer yollardan geçtiğidir.

2. METALAŞMA SÜRECİNİN BİREYDEKİ YANSIMALARI:

Toplumları bir arada tutan değerler, insanoğlunun yüzyıllar boyunca edindiği deneyimler sonucu oluşmuştur. Bu değerler toplumları oluşturan bireyler tarafından insanlık tarihi boyunca hayata tutunmak ve hayatta kalmak için geçerli bir neden olarak algılanır. Hızla değişen ekonomik ve sosyal yapılara bağlı olarak pek çok değer yitime uğrar ya da boyut değiştirir. Bu değişimin özünü oluşturan kapitalist sistemde değerlerin yerini ekonomik güç alır ve en büyük değer para olur. Bu noktada yabancılaşma baş gösterir. Bireyin tek hedefi para olduğu için birey, kendini var eden topluma ve en sonunda da kendine yabancılaşan, yalnız, bencil birine dönüşür. Bu durumdan rahatsız kimi bireyler sorunun kaynağı olarak gördüğü sisteme karşı davranış sergilerler. Tahsin Yücel’in toplumun içinde bulunduğu kapitalist sisteme bir eleştiri olarak kaleme aldığı “Kumru ile Kumru” ve “Gökdelen” adlı

yapıtları uzun zaman diliminde kazanılan değerlerin kapitalist sisteme bağlı olarak yitimini işler.

2.1.Yabancılaşma:

“Kumru ile Kumru” adlı yapıtta özellikle tüketimin ve metanın kölesi olma kavramı, Gökdelen’de ise “Paraya ulaşmak için her yol mübahtır” felsefesi en detaylı biçimde işlenmiştir. Kumru’nun, kendisi gibi aynı köyde doğup büyüyen, ancak daha sonra İstanbul’a göçen Pehlivan’la evlenmeden önce şehir yaşamına ilişkin hiçbir bilgisi yoktur. Pehlivan’la evlenip İstanbul’ a göç ettikten sonra, kent yaşamıyla köy yaşamı arasında kalan Kumru, çok büyük bir kimlik karmaşası yaşar. Çevresindeki her şey, tüm insanlar, binalar, büyük alışveriş merkezleri, arabalar, elektronik eşyalar Kumru’ ya çok yabancıdır.”*Kumru, İstanbul’a geldi geledi tüm kentlileri başka bir insan türünün örneği olarak görüyor ,onları herhangi biri şekilde eleştirmiyor, öfke ya da imrenme konusu olmayacak ölçüde kendinden uzak buluyordu.”*(Kumru ile Kumru, 39) Başta çevresindeki koşullardan dolayı yabancılık çeken Kumru, etrafında olup bitene alışmaya başlar, daha doğrusu kendini koşullara göre zamanla şekillendirir. Evlere temizlikçi olarak giden Kumru, gördüğü metalar karşısında büyük bir korkuya kapılır; ama bu korku ona bir yandan da çekici gelir. Bu çekiciliğe kendini kaptıran Kumru, ardından bu nesnelere varlık nedeni olarak görmeye başlar. Metanın Kumru’nun bedenini, ruhunu, kişiliğini ve benliğini işgal etmesiyle Kumru çocuklarına, hayallerine ve ait olduğu toplumsal değerlere yabancılaşır. Tüm değerlerini yitirir. Daha da kötü olan şey ise Kumru bu değerlerini yitirdiğinin farkında bile değildir. Kendi yarattığı sanal dünyada mutlu olduğu yanılsamasını yaşar. Her geçen gün çok daha fazla doyumsuz olmaya başlar. İlk önce kasetçalar, sonra buzdolabı, sonra yeni ve büyük bir ev ardından çamaşır ve bulaşık makinesi en sonunda da arabaya sahip olma isteği Kumru’nun tüm ruhunu ele geçirir. Ancak sahip oldukça mutsuzlaşan ve yavaş yavaş kendini yitirmeye başlayan Kumru adeta sahip olduğu metalara dönüşür.

“Üç gündür bir sıkıntıdır büyüyordu Kumru’nun içinde. Arada bir buzdolabından bir bardak meyve suyu ya da kola içiyor, bulaşık makinesine iki tabak atıyor, pencereyi açıp arabanın yerinde durup durmadığına bakıyor, sonra bilmem kaçınıcı kez hep açık olan televizyonun karşısına oturuyor, elinde uzaktan kumanda, kanaldan kanala atlayarak izlenecek bir şeyler arıyor,

bundan da sıkılınca elektrik süpürgesini alıp evi bir baştan bir başa süpürüyordu.”(Kumru ile Kumru, 259)

Tahsin Yücel, “Kumru ile Kumru” adlı yapıtta metanın tabulaşarak bireyi her yönüyle ele geçirmesini trajik bir şekilde ortaya koyar. Kumru tüm bu ele geçiriliş sürecinin sonunda topluma ve kendine yabancılaşır.

Yücel’in “Gökdelen” adlı yapıtı ise 2073 yılında geçer. İstanbul her biri aynı boyda olan, tekdüze bir “gökdelenler cennetine” dönüşmüştür. Okullar, üniversiteler, bankalar, hastaneler, tüm idari kurumlar özelleştirilmiştir. Tek özelleştirilmeyen şey yargıdır; ancak odak figür Can Tezcan tarafından bu da gerçekleştirilecektir. Yapıtta yargının özelleştirilme sürecinde yaşananlar işlenir. Her kurumun özelleştiği bir ülkede devletin “ *hala yargıyı kendi tekelinde tutması aykırılığında*” (**Gökdelen, 44**) bahseden yapıtta aynı Kumru ile Kumru’daki gibi tüm manevi, dini, sosyo kültürel değerler yitirilmiştir. Bu durumun farkında bile olmayan insanlar için tek ölçüt ve evrensel değer paradır. İnsanlar para için her şeyini satar ve sonunda “huzura ulaşır.” Böylelikle tüketim, en son boyuta varır.

“Bizim yaşamakta olduğumuz dönemde ne erdem, ne onur ne korku temel ilke olabilirdi, kim kimi korkutacak, kim kimden daha erdemli, kim kimden daha onurlu olacaktı, bizim yaşamakta olduğumuz mutlu dönemde tek ölçüt nesnel ve evrensel değerdi artık, bu evrensel değer de paraydı”.(**Gökdelen,69**)

İnsanlar o kadar çok tüketir ki İstanbul’da tek bir ormanın, tek bir ağacın bile olmadığını farkına varamayacak kadar yabancılaşırlar. “*Daha önce yeşillik alanlarda piknik yapıyorlarmış Gül, sen hiç anımsıyor musun?*”(**Gökdelen, 37**)

İnsanlar paraya ve rahat bir hayata ulaşmak; Can Tezcan’ın müşterisi olan Karadenizli müteahhit Temel Diker’in yaptığı gökdelenlerden bir daire satın alabilmek için varını yoğunu elden çıkarır. Odak figür, eski sosyalist yeni kapitalist Can Tezcan siyasi bir suçlu olan arkadaşı Varol Korkmaz’ı kurtarmak için yargıyı özelleştirmek ister ve böylece harekete geçer. 2073’te içinde bulunulan sosyo kültürel yapı Kumru ile Kumru’dakinden çok daha boyutlu bir yıkıma uğramıştır. İnsanlar çevrelerinde olup bitenlere, yok olan geçmişlerine aldırmazlar. Hatta Topkapı Sarayı’nın önüne ABD’deki Özgürlük Anıtı’nın benzerinin

inşa edilmesine kimse ses çıkarmaz. ”*New York limanını aratmaz, ayrıca Topkapı Sarayı ’nı maalesef yıkamayacağıma göre,hiç değilse önünü kapatmış olacağım.*” (**Gökdelen, 42**) Artık insanların tek derdi para ve gökdelenden bir daire satın alabilme hasretidir. “*Ormanlarda yapılan piknikler, yaz tatillerinde denizde yüzme hikâyeleri, artık sadece dedelerin ağzından anlatılan birer masal*” haline gelmiştir. (**Gökdelen, 178**) Bu insanlar için bir tarihi değerın yitmesi çok da önemli değildir. Çünkü insanlar artık manevi değerlerinin hepsini parayla satmıştır ve eskiye ait hiçbir şey onları ilgilendirmemektedir.

2.2.Bencillik:

Yitirilen değerlerin kaçınılmaz bir sonucu olan bencillik kavramı Kumru’nun metayı tabulaştırmasından sonra ortaya çıkar. Çağımızın hastalığına, yani metalaşma çılgınlığına tutulan Kumru teker teker tüm değerlerini yitirdiğı için artık sadece kendisi için yaşar. “Ben ve öteki” arasındaki uçurumu taklit yoluyla kapamaya çalışan Kumru’nun artık hayattaki tek zevki buzdolabını doldurmak, televizyon seyretmek ya da arabayla anlamsız şehir gezintileri yapmaktır. Ardından doyumsuzluk duygusu Kumru’nun tüm ruhunu ele geçirdiğinden Kumru’nun istekleri bitmek, tükenmek bilmez. Oturdıkları apartmandaki kapıcı dairesinden çıkmak ve “gerçek bir eve” taşınmak isteyen Kumru, Pehlivan’ı yasal olmayan; ancak kısa zamanda çok para kazanacağı işe girmeye zorlar. “*Bence İsmail Bey’in iş teklifini kabul et Pehlivan. Hem daha çok para kazanacaktım, böylece Vestigos’u haftada üç kez doldururum.*” (**Kumru ile Kumru,125**) Sırf Pehlivan eve daha çok para getirsin, çamaşır makinesini, televizyonu, arabayı, alabilsin diye eşini adeta bir yem olarak kullanır. Pehlivan işinin yoğunluğundan dolayı eve her gün daha geç bir saatte gelmektedir. Artık Kumru ve iki çocuğıyla hiç ilgilenememektedir. Bu durum Kumru’yu evdeki tek başat güç durumuna getirmiştir. Metanın büyüleyici etkisiyle zaten kendini kaybetmiş olan Kumru, Pehlivan’ın da yokluğuyla evde söz sahibi tek kişidir ve daha da bencil bir bireye dönüşür. Ancak Kumru bu bencilliğinin bedelini Pehlivan’ın ölümüyle çok acı bir şekilde öder.

-“*Evet yengem, Pehlivan abimiz kötü vuruldu tam üç kurşunla,bir tanesi de tam kalbine gelmiş.*

-*Ama ölmüş! Pehlivan ölmüş ben ne yapacağım şimdi? .(Kumru ile Kumru, 263)*

Pehlivan'ın ölümünden dahi çok fazla etkilenmeyen Kumru metanın karşısında son derece çaresizdir. İki çocuk annesi olan Kumru, Eşinin ölümünden sonra, evini ve ailesini düşünmesi gerekirken, onlarla ilgili tüm görev ve sorumluluklarını reddedip, neredeyse metanın isteklerini durmadan tekrarlayan bir makine haline gelmiştir.

“Gökdelen” adlı yapıtta ise yaşam şartları ve bireylerin sahip olduğu yaşam algısı “Kumru ile Kumru”dakiyle benzerlik göstermekle beraber toplumsal yaşam çok daha yozlaşmış durumdadır. Bu toplumsal koşullar ortaya bir zorunlu sonuç olarak bencillik kavramını çıkartır. Bu kavram kendini odak figür Can Tezcan'da gösterir. Can Tezcan aslında yargının özelleştirilmesini tamamıyla kendi çıkarı için ister. Bunu istemesinin ilk nedeni eski dostu Varol Korkmaz'ın yıllardan beri suçsuz olmasına rağmen hapiste olması, ikincisi ise, belki de daha önemlisi, en önemli müşterisi Temel Diker'in yasal sorunlarını çözmek istemesidir. Hikmet Bey Temel Diker'in halledemediği bir sorun, bir ayak bağıdır. Emekli öğretmen olan Hikmet Bey, İstanbul'un ortasında müstakil, iki katlı bir eve sahip, bahçeli ve bahçesinde pek çok ağaç yetiştiren, eski değerlere bağlı yaşayan yaşlı bir adamdır. Ancak evini Temel Diker'e gökdelen yapacağı için satmak istemez ve tek başına mücadele eder. Can Tezcan, Temel Diker'e arsasını satmak istemeyen Hikmet Bey'den, hukuku özelleştirerek kendilerinin belirleyeceği yasaların yardımıyla kurtulmayı hedeflemektedir.

”Kusura bakma Temel Bey, sen gökdelen üstüne gökdelen dikiyorsun İstanbul'a, ama bu ev benim şu dünyada yaptırabildiğim tek şey,ben burada benim gibi yaşlı ağaçlarımla mutluym ve yaşadığım sürece evimi yıktırmayacağım.(Gökdelen, 190)

Eski bir sosyalist olmasına rağmen İstanbul'un 2070'li zamanlarındaki yaşam algısı, Can Tezcan'ı bile kapitalizmin en büyük destekçisi haline getirmiştir. Bundan dolayı yargıyı özelleştirme fikri Can Tezcan'a çok doğal gelir. Bu işe doğru mu değil mi diye bakmaz, çünkü sadece isteğini gerçekleştirme doğrultusunda hareket eder. Bu işten kimlerin nasıl zararlar görebileceğini düşünmez. Düşüncelerin, ideolojilerin, ideallerin, hayallerin içinde eğer “para” varsa anlamlıdır.

”Bir değere inanıp inanmamaya çoktan kapanmış bir dönemin kavramları olarak bakıyorsunuz. Olaylara işine geldiği açıdan bakıp, ama aynı zamanda

mantık açısından baktığını sanıyorsunuz. Durum böyle olunca en uzlaşmaz tutumları kaynaştırmakta bir sakınca görmüyorsunuz. (Gökdelen, 132)

Can Tezcan, yargı ve özelleştirme kavramlarını birleştirip istekleri doğrultusunda yönlendirip hem maddi hem de manevi rahatlığına ulaşacağına inanır. Temel Diker'in satın alamadığı arsayı, yargıyı kendi tekeline geçirdiği zaman ona verir, aynı zamanda eski dostu Varol Korkmaz'ı hapisten çıkarıp vicdanını rahatlatmak ister.

Aslında “Gökdelen” adlı yapıtta bencil olan sadece odak figür Can Tezcan değildir. Daha fazla para kazanmak için yargının özelleştirilmesini destekleyen zengin müteahhit Temel Diker, yozlaşmış bir dünyaya çocuk getirmek ve bakmak istemediği için Can Tezcan'ı babalık duygusundan yoksun bırakan Gül Tezcan bu yargıya çok iyi örneklerdir. Buna ek olarak ülkenin geleceğini ve iyiliğini düşünmeyen, yargının özelleştirilmesine göz yuman ve çıkarları doğrultusunda destek veren Başbakan Mevlüt Doğan'da son derece bencil bir bireydir. Can Tezcan'ın sağ kolu Sabri Serin sağduyulu bir figür olarak bireylerin bencilleşmesini yapıtta da sık sık dile getirir.”*Bizim çağımızın doğrusu da saltık bencillik”.*(Gökdelen,174)

2. 3.Yalnızlık:

Metanın kumanda etmesiyle “ötekileşen” ve son derece bencil birine dönüşen Kumru mutluluklarını, sevgilerini ve arzularını metanın yıkıcı bozgunuyla yok eder ve yapayalnız kalır. Kumru'nun metayı tüm arkadaşlarına, dostlarına tercih etmesiyle gelişen süreçte, Kumru ve ailesi diğer kapıcılar tarafından dışlanır. Kumru, dışlanmanın verdiği baskı ve kaygıyla kendini toplumsal yaşamdan soyutlar ve toplumdan soyutlandıkça da metaya yönelir. Öyle ki bir televizyon ya da bir buzdolabı Kumru için bir komşu ya da arkadaş görevi görür. (**Kumru ile Kumru, 197**)

Toplum tarafından tamamen dışlanan Kumru'nun yalnızlığı ailesinde de devam eder. Özellikle Pehlivan'ı kaybettikten sonra, çok daha bencil ve yalnız birine dönüşür. Ondan çok farklı olan ve kimi zaman onu yönlendiren oğlu Hakan'la artık hiçbir ilişkisi kalmaz. Kendisini yakın gördüğü tek kişi kızı Sultan'dır. Eve kasetçalar'ın alınmasıyla Sultan'da bir gariplik ortaya çıkmıştır. Sultan, küçük yaşına rağmen, dinlediği tüm şarkıları hemen

ezberleyip söyler. Bu durum ilk başlarda Kumru ve Pehlivan'ı çok etkiler. *"Kumru'da, Pehlivan'da küçük kızlarının söylediği türküyü gözleri dolu dolu dinlediler.İkisi de konuşmasa bile Sultan'ın türkü söyleyişinden çok etkilenmişlerdi."* (Kumru ile Kumru,61) Ancak Sultan'ın okuldaki başarısızlığı, insanlarla iletişim kuramaması, onda bir sorun olduğunun göstergesidir. Kumru, çevresindeki metalarla o kadar ilgilidir ki kızındaki bu sorunun ve zeka geriliğinin farkına varmaz. Sultan'ın öğretmeni Kumru'yu gerçeklerle yüzleştirdiğinde kızını okuldan alır. *"Aman o öğretmen kılıklı kadın nerden bilecekmiş benim yavrumu, alsın başına çalsın o sınıfı da. Ben kızımı alırım evime, akıl küpü maşallah!"*(Kumru ile Kumru, 97) Kumru televizyonun, kasetçaların ya da çevresinde konuşan insanların, özellikle annesinin, söylediklerini bir bilgisayar gibi tekrar eden kızının "itaatkar" biri olduğunu için böyle davrandığını düşünür ve onda bir sorun olduğunu kabul etmez. Sultan, söylenene karşı çıkmaz, tepki vermez. Bu bağlamda Sultan'ın, Kumru'yu dönüştüren metalardan hiçbir farkı yoktur. Dolayısıyla Kumru bir metaya ne kadar yakın olabilirse kızına da o kadar yakın olabilir.

"Kumru ile Kumru" 'da olduğu gibi bencilliğin bir sonucu olan yalnızlık kavramı "Gökdelen" de de karşımıza çıkar. Can Tezcan tüm gerçeklerden, eskiden inandığı değerlerden ve ideolojilerinden uzaklaşmıştır. Görünürde çevresinde çok fazla kişi vardır; ancak eşi Gül Tezcan, tek dostu para olan Temel Diker, sekreteri İnci, yardımcısı Sabri ve diğer tüm dostu olduğunu düşündüğü insanlardan aslında ondan çok uzaktır.

Odak figür Can Tezcan, eğitilmiş ünlü bir avukat olmasına rağmen toplumda yaşanan olaylara karşı ilgisizdir. Çok kitap okur; ama okuduklarının hiçbiri eleştirel nitelik taşımaz. Çok okuduğu için her konuda, özellikle de içinde yaşadığı toplum hakkında kendine bilgili görür. Oysa ülkenin gerçekleri hakkında hiçbir bilgisi yoktur. Ülkede yaşanan olumsuzlukları yardımcısı ve sağ kolu olan Sabri Serin'den tesadüfen öğrenir. Can Tezcan, eğitimin çok pahalı olduğunu ve bu yüzden ebeveynlerin çocuklarını okula gönderemediğini; toplumdaki okur - yazar oranının çok düşük olduğunu; gazetelerin iktidar yanlısı tutum sergilediğini ancak yapının sonuna doğru öğrenir. Tezcan, sadece kendi ve çevresindeki birkaç insanın çıkarını düşündüğü için yargının özelleştirilmesini ister. Yargının özelleştirilmesinin topluma verebileceği zararı düşünmez. Çünkü önceki özelleştirmelerin toplumu ne hale getirdiğinin farkında değildir.

Sosyalist düşüncelerini onurlu bir şekilde yürüten, Can Tezcan'ın dostu, Rıza Koç bir gün Can Tezcan'a yılıkı adamlardan bahseder. Yılıkı adamlar, yozlaşmış sisteme direnen ve ilkel koşullarda yaşamak zorunda kalan insanlardır. Tezcan, Rıza Koç'a inanmaz, onun durumu abarttığını düşünerek çevresinde olup bitenden habersiz olarak yaşamaya devam eder. Yapıtın sonlarına doğru, gerçekler açığa çıkmaya başlayınca Tezcan, aslında kendi yarattığı bu dünyada edimlerinin öznesi olmadığını farkına varır. Yargının özelleştirilmesi sürecinde iktidar kendi çıkarı için pürüz çıkardığında, aslında her şeyin çıkar dünyasında tutunabilmek için bir oyun olduğunu anlar. *“Yozlaşmanın insanlık değerlerini bunca yıldır kemirmesine karşın, adalet duygusu kaldırılamıyor ortadan... Bu, dürüstlüğün tümünden yok olmadığının, çıkarıcılığın tüm bireyleri tutsak edemediğinin kanıtıdır.(Gökdelen,263)* diyen Tezcan'ın, hayata karşı o farkındalığı başlamış olur. Bu süreç boyunca Can Tezcan gerçeklerin farkına varmadığı için kendi hayal dünyasında yapayalnızdır. Sistemin kabul ettirdiği doğrular ve önceden benimsediği doğrular arasında karar vermekte zorlanır; çünkü çevresinde hem sistemle uyumlu hem de sistem karşıtı insanlar vardır. Yaşadığı toplumla ilgili gerçekleri öğrendikten sonra yönünü çizmeye karar veren Can Tezcan, yalnızlığından ve bencilliğinden kurtulup, gerçekten faydalı şeyler üretmek için hazırlanmaya başlamıştır.

2.4.Sistem Karşıtlığı:

Her iki yapıtta da kendine ve topluma yabancılaşan ve yalnızlaşan, bencil odak figürler görülür. Bu figürler, kapitalist sistemin kendilerine ve topluma verdiği zararın farkında değildir. Farkında olamadıkları için de karşı çıkamazlar. İçinde buldukları sistemin çarklarına kendilerini kaptıran Kumru ve Can Tezcan bir zamanlar sahip oldukları değerleri bir bir yitirirler. Odak karakterlerin bu tutumuna karşın insanlıktan umudunu yitirmeyen yazar, her iki yapıtta da sisteme karşı çıkabilen figürler yaratmıştır.

“Gökdelen”de var olan sisteme karşı çıkanlar “yılıkı insanlar” olarak adlandırılır. *“Onlar dağda, bayırda, aç açık dolaşmak zorunda bırakılmış sefalet içinde yaşıyorlar Can, onlar yılıkı adamlar.”(Gökdelen,136)* Yılıkı insanları durumun çaresizliğini anlayıp şehirden uzakta, dağda aç açık dolaşarak sefalet içinde yaşarlar. “Yılıkı” bir at çeşididir. Yazınsal eserlerde atlar her zaman özgürlüğü, uzaklaşmayı, başına buyrukluğu ve kaçıışı sembolize eder. İşte bu

yüzden yazar, sistem karşıtı olan bu insanlar için “yılık insanlar “ söylemini kullanmıştır. Kitabın sonunda, Temel Diker’in yaptığı büyük gökdelenin açılışı sırasında, yılık inanları ayaklanmış, saklandıkları dağlardan çıkıp, kente doğru bu gidişata bir dur demek için, yürüyüşe geçmişlerdir. “*Can Tezcan gösterilen yöne baktı. Bir başka insan seli bir uğultu içinde kente doğru akıyorlardı. Yılık adamları diye söylendi Sabri Serin.*”(Gökdelen, 287)

Ayrıca yine bu yapıtta sistem karşıtlığı rolünü üstlenen diğer bir karakter ise Can Tezcan’ın devrimci arkadaşı Rıza Koç’tur. Rıza Koç sistemin dönüştüremediği bir bireydir. Sosyalisttir ve toplumdaki gerçeklere karşı gözlerini kapayan insanları uyandırmak için, elinden gelen her şeyi yapar. Broşürler hazırlayarak, kitaplar yazarak mücadelesini sürdürür. Pek çok kez cezaevine girer, her yazdığı kitaptan sonra polislerden köşe bucak kaçarak yaşamak zorunda kalır; ama hiçbir zorluk Rıza Koç’u yıldırmaya yetmez.

Yapıtta geçen bu figürler sistemin açıklarını göz önüne sererek Can Tezcan’da farkındalık yaratırlar. Tezcan bu farkındalıkla sistemin kölesi olmaktan ve metanın yaşamını belirlemesinden kurtulabilir.

“Kumru ile Kumru”da ise “Gökdelen” deki kadar belirgin olmasa da Kumru’nun oğlu Hakan, babası ve kız kardeşi Sultan gibi annesinin etkisinde kalmaz. Kendini ailesinden tamamen soyutlar. Kapitalist sistemin değer yargılarıyla yaşamayarak bir nevi sistemin karşısında yer alır.

Kumru, temizlikçi olarak gittiği Tuna Hanım’ın evinde meta ile tanışır. Tuna Hanım, tüm metalara sahip olmasına rağmen, Kumru gibi onların kölesi olmayıp sistem karşıtlığı rolünü üstlenmiştir.

“-Tuna Hanım bu kitap da neyin nesi? Niye okuyorsun ki? Öğrenci misin sen? Hem evinde her şeyin var!

-Kendimi daha ileriye götürmek için elbette Kumrucuğum.(Kumru ile Kumru,67)

“Kumru ile Kumru” adlı yapıtta sistemin açmazlarını ortaya koyacak kadar güçlü sistem karşıtı figürlere rastlanmaz. Bu da odak figür Kumru’nun sistem içinde yok oluşunun nedenlerinden biri olarak gösterilebilir.

3.SONUÇ

Bu çalışmada, Tahsin Yücel’in “Kumru ile Kumru” ve “Gökdelen” adlı yapıtlarında toplumdaki metalaşma sürecinin boyutları ve sonuçları irdelenmiştir. Her iki yapıtta, kapitalist sistemin yarattığı olumsuz toplumsal koşullar içindeki odak figürlerin yabancılaşması, bencilleşmesi ve yalnızlaşması değerlendirilmiştir. Kapitalist sistemin eleştirisi üzerine kurulu olan bu yapıtlarda, sistem karşıtı düşüncelerin ise yan figürler aracılığıyla verildiği görülmüş ve yapıtlar bu bağlamda incelenmiştir.

“Kumru ile Kumru”da metalaşan düzen, Kumru’yu silerek ötekileştirir. Artık metanın kölesi olan Kumru, topluma ve tüm gerçeklere yabancılaşarak bencilleşir ve bu bencilliği onu yalnızlığa sürükler. Sadece meta için yaşayan ve meta ile anlam kazandığını sanan Kumru, artık tamamen değişmiş ve yitik bir bireye dönüşmüştür. Bu yozlaşmanın bedelini hem kocası Pehlivan’ın, hem de kızı Sultan’ın ölümüyle çok acı bir şekilde öder. Kumru’nun ölümü de onun ulaştığı çaresizliğin son noktası olur.

“Gökdelen” adlı yapıtta kapitalizmin, çok değil yakın bir gelecekte, insanlığı içinden çıkılamayacak bir duruma sürükleyeceğinin sinyalleri verilmiştir. Her şeyin özelleştirildiği sistemin bir parçası olan ve hatta yargının özelleştirilmesine ön ayak olan Can Tezcan, Kumru gibi tüm değerlerini yitirir, yabancılaşır, son derece bencil ve yalnız bir bireye dönüşür. Bu yapıttın “Kumru ile Kumru”dan farkı ise; Can Tezcan’ın yargının özelleştirilmesi sürecinde iktidarın oynadığı ikiyüzlü oyunun yavaş yavaş farkına varması ve kendi gerçeğini değiştirme çabası içine girmesidir. Onda bu farkındalığı yaratan ise, sistemin açmazlarını belirgin bir şekilde ortaya koyan figürlerin varlığıdır. Sistemin açıkları ne kadar göz önüne serilirse çözüme ulaşmak için o kadar güç kazanılmış olur. Kumru, Can Tezcan kadar şanslı değildir, çünkü çevresinde sistemin yanlışlığını ortaya koyabilecek kadar güçlü bireyler

yoktur. Burada yazar, eleştirel bir kimlik olarak var olur ve bunun gerekliliğini okura hissettirir.

Tahsin Yücel her iki yapıtında da okura, kapitalist sistemin bireye bugün vermekte olduğu yarın verebileceği zararları, yarattığı figürler aracılığıyla somutlarken, “Her ne koşulda olursa olsun mutlaka bir çıkış yolu vardır” düşüncesini iletir.

4.KAYNAKÇA:

-YÜCEL,Tahsin.Kumru ile Kumru.İstanbul:Can yayınları,2005

-YÜCEL,Tahsin.Gökdelen.İstanbul:Can Yayınları,2006